

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์วิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการวิเคราะห์ โดยศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่งออกเป็นสองตอน ดังนี้

1. เอกสารต่างๆทั้งของไทยและของต่างประเทศ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารต่างๆทั้งของไทยและของต่างประเทศ

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา จะต้องทำความเข้าใจกับคำว่าหนังสืออ่านนอกเวลาเสียก่อน หนังสืออ่านนอกเวลาคือ หนังสืออ่านประกอบบทเรียน ซึ่งมีไว้ให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน บางครั้งเรียกหนังสือนี้ว่า หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม คำว่าหนังสืออ่านประกอบเกิดขึ้นจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุเรื่องหนังสืออ่านประกอบไว้ในประกาศการใช้หนังสือแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าเป็นแบบเรียนไม่บังคับ คือเป็นแบบเรียนชนิดหนึ่งที่ไม่บังคับให้นักเรียนต้องมีไว้ แต่ถือว่าหนังสืออ่านประกอบเป็นหนังสือสำหรับช่วยในการเรียนวิชาต่างๆให้แตกฉานลึกซึ้งและกว้างขวางออกไปอีก โดยมีเนื้อหาอยู่ในขอบข่ายของหลักสูตร ทำให้เด็กได้รับความรู้เพิ่มเติมขึ้นอย่างกว้างขวางทุกสาขาวิชา และทำให้มีทักษะในด้านภาษาไทยดียิ่งขึ้น

จินตนา ไบกาชุกย์ กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบว่า

...หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบ คือ หนังสือที่มีวัตถุประสงค์มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้การค้นคว้าวิชาต่างๆ โดยรวบรวมเนื้อหาจากส่วนใด

ส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรืออาจมีรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตร
เรียบเรียงให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก¹

สุพัตรา ชุมเกตุ กล่าวถึงหนังสืออ่านประกอบว่า

... เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการแนะนำให้โรงเรียนซื้อไว้เพื่อให้นักเรียน
ได้อ่านประกอบกับแบบเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของเด็กใน
วิชาต่างๆให้กว้างขวาง และให้เด็กเข้าใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะ
ความรู้ในแบบเรียนนั้นต้องเรียนอย่างจำกัด เพราะหลักสูตรจำกัดชั่วโมงเรียน
หนังสืออ่านประกอบแบบเรียนจะมีลักษณะเนื้อหาแคบและลึก คือกล่าวถึง
เรื่องราวแต่ละเรื่องไป ไม่กล่าวครอบคลุมกว้างๆเหมือนแบบเรียน ดังนั้น
หนังสืออ่านประกอบแต่ละวิชาจึงอาจมีหลายเล่ม แต่ละเล่มกล่าวหัวข้อย่อยๆ
ทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น²

บันลือ พงษ์ะวัน กล่าวว่

005563

...หนังสืออ่านประกอบ (Supplementary Reader) เป็นวัสดุการอ่าน
ประเภทหนึ่งซึ่งไม่ใช่แบบเรียน แต่เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เด็กสามารถ
เลือกอ่านได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน เด็กผู้เรียนอาจใช้หนังสืออ่านประกอบ
ในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น อ่านเพื่อค้นหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์
ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิด
ประโยชน์ หนังสืออ่านประกอบยังช่วยเสริมสร้างความสนใจในการอ่านได้ดี
อีกด้วย³

¹จินตนา ไบกาชุกี, "หลักเกณฑ์การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม," เอกสารประกอบ
การประชุมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม 28-29 สิงหาคม 2521 (กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนา
หนังสือ กรมวิชาการ, 2521), หน้า 3.

²สุพัตรา ชุมเกตุ, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น, หน้า 115.

³บันลือ พงษ์ะวัน, วรรณกรรมกับเด็ก (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด,
2521), หน้า 58.

ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ กล่าวว่า "หนังสืออ่านประกอบเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เด็กในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยผู้เขียนไม่จำเป็นต้องยึดถือหลักสูตรเป็นแนวในการเขียน โดยมากมักจะเลือกเขียนตามหัวข้อซึ่งเห็นว่าเด็กสนใจอ่านเพิ่มเติมเป็นพิเศษ"¹

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย กล่าวว่า "หนังสืออ่านประกอบนี้อาจจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหลักสูตร หรือเป็นหนังสือที่นักเรียนอาจไปค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม เพื่อนำมาเสริมบทเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น"²

จากคำจำกัดความของคำว่า หนังสืออ่านประกอบ ซึ่งท่านผู้รู้หลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น พอสรุปได้ว่าหนังสืออ่านประกอบ เป็นหนังสือส่งเสริมการเรียนการสอนที่รวบรวมเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือมีรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตรด้วยการขยายขอบเขตวิชาต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่เด็ก และมีไว้เพื่อให้นักเรียนได้เลือกอ่านทั้งในและนอกเวลาเรียนเป็นการฝึกทักษะในการอ่าน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน และเป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย หนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านนอกเวลานี้จึงมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร

บันลือ พุกกะวัน สรุปความจำเป็นในการใช้หนังสืออ่านประกอบไว้ดังนี้

1. พบเรียนเกือบทุกวิชาไม่ว่าภาษาไทย หรือวิชาอื่นๆ ไม่อาจสนองความต้องการในความรู้ความเข้าใจความหมายของเรื่องราวได้กว้างขวางพอ หนังสืออ่านประกอบย่อมช่วยขยายประสบการณ์ได้มากกว่า กับทั้งยังมี

¹ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์, "หนังสือเรียนของเด็ก," ศูนย์ศึกษา (มีนาคม 2506), หน้า 32.

²สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา, หน้า 214.

ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

2. โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาไทย ไม่สามารถที่จะซ้ำคำ มีประโยคตัวอย่าง ตลอดจนเรื่องราวได้เพียงพอ หนังสืออ่านประกอบย่อมช่วยย่ำในการซ้ำคำ ลักษณะประโยค การใช้คำและความหมายของคำอรรถ คำศัพท์ต่างๆ ได้ดี

3. หนังสืออ่านประกอบ มักจัดทำเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะส่วนยอมช่วย เน้น ขยาย และเป็นเรื่องราวช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สร้างนิสัยรัก การอ่านได้มากกว่าแบบเรียนในคานการบ้นเทิง

4. หนังสืออ่านประกอบย่อมสามารถสนองความต้องการในการอ่าน การฝึกทักษะซึ่งเด็กจะใช้เวลาอ่านอย่างมีอิสระ ทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด เป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้รักการค้นคว้า และพัฒนาการอ่านได้มากกว่า

5. หนังสืออ่านประกอบที่เป็นเรื่องราวยอมช่วยชุกเซยความรู้สึก ความ บกพร่องทางจิตใจของเด็ญอ่านเป็นรายกรณี เช่น เด็กที่ขาดความ อบอุนจากทางบ้าน ได้รับการทารุณเข้มงวดกวดขัน ก็สามารถที่จะหาส่วน ชคเซยแทนไคจากเรื่องราวที่เต็มไปควยความอบอุน ความมั่นคงทางใจ ความเมตคทารุณา และเสริมสร้างคุณธรรมไคเป็นอยางดี และคิกวาแบบ เรียนทั่วไปซึ่งไม่สามารถเขียนทำนองหนังสืออ่านประกอบได้¹

จากการที่หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสืออ่านนอกเวลานี้มีความสำคัญและจำเป็น ในการใช้เพื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีความสมบูรณ์ขึ้น จึงควรมีเกณฑ์สำหรับ เลือกหนังสืออ่านประกอบดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือนำมาให้เด็กเรียนใช้อ่านนอกเวลาเรียนเพื่อประกอบบทเรียนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ของการ เรียนการสอน

เกณฑ์ในการเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา

หนังสือค่างๆมีอยู่มากมาย การพิจารณานำหนังสือมาใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ

¹ บันลือ พฤษะวัน, วรรณกรรมกับเด็ก, หน้า 58.

หรือให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรจึงควรพิจารณาหนังสือที่ช่วยเสริมคุณค่าในการอ่านสำหรับนักเรียน ดังนั้นการที่จะพิจารณาเลือกหนังสืออ่านนอกเวลามาให้นักเรียนอ่าน จึงต้องมีเกณฑ์ซึ่งใช้ในการพิจารณาหนังสือ เกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือนั้นมีผู้ศึกษาและตั้งเกณฑ์ขึ้นไว้หลายเกณฑ์ดังต่อไปนี้

กัญญา สาทร เขียนเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกหนังสืออ่านประกอบ โดยเกณฑ์การพิจารณาจะต้องพิจารณาหนังสือ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาของหนังสือ ด้านความน่าอ่านของหนังสือ และด้านรูปร่างของหนังสือ ดังนี้

- ก. เนื้อหาของหนังสือ (Contents)
 1. หนังสือเล่มนี้มีอะไรน่าสนใจในเชิงความนึกคิดของนักเรียนหรือไม่
 2. หนังสือเล่มนี้ขยายประสบการณ์ของนักเรียนในทางเชาวน์ปัญญาและอารมณ์เพียงใด.
 3. ถ้าเป็นหนังสือให้ความรู้หรือข่าวสาร ความรู้หรือข่าวสารนั้นถูกต้องทันสมัยเพียงใด จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ที่เด็กมีอยู่แล้วหรือไม่
 4. เป็นสิ่งแปลกออกไปจากหนังสือเล่มอื่นที่นักเรียนมีอยู่แล้วหรือไม่
 5. ถ้าเป็นหนังสือนิยาย จัดเป็นนิยายที่แสดงให้เห็นภาพสะท้อนของชีวิตเพียงใด ตัวละครในเรื่องแสดงอาการหรือพฤติกรรมต่างๆ แสดงหรือพูดเพียงใด เรื่องทำนองนี้จะเกิดขึ้นจริงๆกับชีวิตของคนเราหรือไม่
- ข. ความน่าอ่านของหนังสือ (Readability)
 1. เนื้อเรื่องที่น่าสนใจในหนังสือเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้อ่านหรือไม่เพียงใด
 2. เขียนชัดเจนและอ่านเข้าใจง่ายเพียงใด
 3. ลวดลายการเขียนดี หรืออ่านเบื่อและไม่น่าสนใจ
 4. ถ้าเป็นหนังสือเกี่ยวกับความรู้หรือข่าวสาร สิ่งเหล่านี้บอกกันตรงไปตรงมาหรือเลือนหาย หรือซ่อนเร้นอยู่ในเรื่อง หรือในคำพูดเพียงใด
- ค. รูปร่างของหนังสือ (Physical Make - up)
 1. กระดาษ การพิมพ์ ตัวพิมพ์น่าพอใจหรือไม่
 2. ภาพประกอบมีคุณค่าเพียงใด มีศิลปะหรือไม่
 3. การเย็บเล่มทนทานหรือไม่

4. ขนาดของเล่มใหญ่หรือเล็ก เหมาะกับผู้อ่านเพียงใด
5. โดยทั่วไปหนังสือมีรูปร่างน่าสนใจเพียงใด¹

เลียวนาร์ด เอช คลาร์ก และ ไอร์วิง เอส สตาร์ (Leonard H. Clark and Irving S. Starr) เขียนเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนไว้ดังนี้

1. หนังสือเล่มนั้นมีความทันสมัย
2. ผู้เขียนมีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่เขียน
3. หนังสือดังกล่าวตรงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนในรายวิชา และครอบคลุมวัตถุประสงค์รายวิชา
4. มีการจัดแบ่งหัวข้อเรียงลำดับได้เหมาะสม
5. เนื้อหามีความเที่ยงตรง ปราศจากอคติ
6. เนื้อหามีความชัดเจนกระชับรัดกุม
7. ไซส์ฟัทและสำนวนภาษาเหมาะสมกับระดับของนักเรียน
8. เป็นสิ่งที่แปลกออกไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้อยู่มา
9. การเขียนใหม่ในภาพ ความคิดเห็น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
10. มีส่วนประกอบต่างๆ เช่น สวรรบัญญัติ คำนำ กัชนี ภาคผนวกและอภิธานศัพท์ที่เพียงพอ
11. เปิดช่องให้ใช้อุปกรณ์เสริม
12. เปิดช่องให้จัดกิจกรรมต่างๆ
13. มีคำแนะนำต่างๆพอเพียงและเหมาะสมกับระดับของนักเรียน
14. มีเอกสารสนับสนุนแหล่งความรู้
15. มีการยกตัวอย่างอธิบายได้ถูกต้องเที่ยงตรง
16. มีรูปภาพ แผนภูมิ ตาราง เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง
17. รูปเล่มของหนังสือทนทานแข็งแรง
18. มีรูปเล่มเหมาะสมน่าอ่าน²

¹ กิจไฉ่ สาร, หลักการศึกษ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา, 2521),
หน้า 253 - 254.

² Leonard H. Clark and Irving S. Starr, Secondary School Teaching Methods, Second Edition (New York: The Macmillan Company, 1967), p. 218.

รุธ ทุซ (Ruth Tooze) เขียนเกณฑ์บางประการที่ใช้สำหรับเลือกหนังสือดี
ไว้ดังนี้

1. ให้ความรู้
2. ให้อธิบาย
3. พัฒนาทัศนคติและค่านิยมอันพึงปรารถนา
4. ช่วยให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่างๆ เข้าใจสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในอุคิตักวญตนเอง
5. ช่วยให้เกิดความรูแจง
6. ช่วยเพิ่มพูนความรู้สึกที่ดี
7. ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน
8. ช่วยเร้าให้เกิดมโนภาพ
9. ช่วยให้เกิดความคิด¹

จากเกณฑ์การเลือกและการวิเคราะห์หนังสือดังกล่าวข้างต้น เกณฑ์ของรุธ ทุซ
เป็นเกณฑ์ที่ใช้เลือกหนังสือทั่วไป โดยเฉพาะเป็นการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาของหนังสือ
โดยไม่ได้กล่าวถึงด้านรูปร่างของหนังสือดังเช่นเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบของ
ภิญโญ สาคร และเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนของเลียวนาร์ค เอช กล๊าค และ
ไอร์วิง เอส สตาร์ เมื่อนำเกณฑ์การวิเคราะห์และพิจารณาหนังสือทั้งหมดดังกล่าวมา
ข้างต้น มาสรุปรวมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์และพิจารณาหนังสือแล้ว จะใ้เกณฑ์
การวิเคราะห์หนังสือที่สมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหา รูปร่างลักษณะ และส่วนประกอบที่ช่วยให้
หนังสือน่าอ่านขึ้น

นอกจากจะนำเกณฑ์การพิจารณาหนังสือต่างๆดังกล่าว มาใช้ในการพิจารณาเลือก
หนังสืออ่านนอกเวลาแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา หรือหนังสือ
อ่านประกอบนี้ คือควรพิจารณาลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดี เพื่อช่วยในการพิจารณา

1

Ruth Tooze, Your Children want to Read, (Englewood Cliffs,
New Jersey: Prentice-Hall, 1957), p. 218.

หนังสืออ่านประกอบ ให้ได้หนังสืออ่านประกอบที่ดี มีคุณภาพ และเหมาะสม เพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้ได้ผล และให้นักเรียนได้สาระประโยชน์จากการเรียนการสอนยิ่งขึ้น หนังสือ พงศาวดาร กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดีว่า หนังสืออ่านประกอบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เสริมสร้าง ความสนใจในการอ่าน อ่านแล้วสนุกประทับใจ
2. เสริมสร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้ กว้างขวางและลึกซึ้ง
3. ช่วยให้เด็กผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ คำอรรถ ตลอดจนความต้องการใช้ภาษาหลายรูปแบบ นับเป็นการเสริมสร้างทักษะในการอ่านที่ดี
4. ช่วยปูพื้นฐาน เตรียมความพร้อมในการฝึกอ่าน การฟัง พูด ฟัง เขียน เลียนแบบนับ เป็นส่วนสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับเด็กแรกเรียนและเริ่มเรียนขั้นใหม่ๆ
5. ช่วยส่งเสริมให้รักการอ่าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะ
6. ช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างทางบ้านกับตัวเด็กเองในคานของความบกพร่องในความรู้สึกและจิตใจโดยการหาสิ่งทดแทนจากการอ่าน
7. ช่วยสร้างเสริมพื้นฐานในการเรียนวรรณคดี และให้รู้รสไพเราะในทางภาษาได้ดี
8. ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน ในรูปแบบของการอ่านเร็วได้ดี การอ่านในใจก็ได้รับการฝึกเพิ่มเติมมากขึ้น
9. หนังสืออ่านประกอบบางชนิดช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการค้นคว้า การจัดทำแบบฝึกหัดได้ดี¹

เมื่อนำเกณฑ์ต่างๆในการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลามาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา โดยพิจารณาควบคู่ไปกับลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดี จะทำให้การพิจารณาเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา หรือหนังสืออ่านประกอบมีความเชื่อมั่นยิ่งขึ้นว่าจะได้หนังสืออ่านนอกเวลาที่มีคุณภาพดี และเหมาะสมแก่นักเรียน

¹หนังสือ พงศาวดาร, วรรณกรรมกับเด็ก, หน้า 59.

ลักษณะของหนังสือประเภทสารคดี

หนังสือประเภทสารคดีเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมร้อยแก้ว ซึ่งปัจจุบันวรรณกรรมร้อยแก้วอาจแยกได้เป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ

1. สารคดี (Non - Fiction)
2. บันเทิงคดี (Fiction)

การเกิดวรรณกรรมประเภทสารคดีมีสาเหตุมาจากการได้รับอิทธิพลตะวันตก ซึ่งเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และอิทธิพลตะวันตกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวรรณกรรมไทยอย่างเด่นชัด คือการพิมพ์ การติดต่อกับชาวต่างประเทศ การศึกษาภาษาอังกฤษ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดการแพร่หลายทางวรรณกรรมร้อยแก้ว และรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมร้อยแก้วที่เกิดขึ้นในยุคนี้ คือสารคดี การได้รับอิทธิพลตะวันตกนี้ เริ่มเด่นชัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จนมาถึงในสมัยรัชกาลที่ 7 วรรณกรรมประเภทสารคดีได้รับการกระตุ้นจากราชบัณฑิตยสภา โดยมีการตั้งรางวัลให้นักเขียนที่แต่งหนังสือที่เป็นประโยชน์ วรรณกรรมประเภทสารคดีจึงเฟื่องฟูยิ่งขึ้นจนถึงในสมัยปัจจุบันนี้ มีผู้สนใจหนังสือประเภทสารคดีกันมากเพราะเป็นแหล่งความรู้ที่หาได้ง่าย และมีกลวิธีการเขียนนำอ่านกว่าหนังสือประเภทตำราเรียน ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวถึงหนังสือประเภทสารคดีว่า "จัดว่ามีประโยชน์และคุณค่าในทางเสริมสร้างสมรรถภาพของสมองและความคิด สร้างรสนิยมและปรับปรุงอารมณ์ให้ประณีตยิ่งขึ้น หนังสือประเภทนี้จึงเหมาะแก่นักศึกษาตั้งแต่ปีที่ 1 จนถึงชั้นปริญญา อาจารย์ควรมีความฉลาดสามารถในอันที่จะแนะนำให้นักเรียนเข้าใจและเกิดความสนใจระตือหรือสนใจในการอ่านมากขึ้น"¹ สมรรถภาพของสมองและความคิดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมเพราะสมรรถภาพทางด้านนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดทรรศนะในการมองโลก

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวใจของวรรณคดีไทย," ชุมนุมบทความทางวิชาการวรรณคดี (กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2524), หน้า 72.

อย่างมีเหตุผล อาร์เทอร์ คัมบลิว สโคลเลอร์ (Arthur W. Schoeller) กล่าวว่า "เด็กทุกคนจะคิดในขณะที่อ่าน เด็กๆในชั้นเรียนควรได้รับการสนับสนุนให้คิดได้ตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มเติมประสิทธิภาพในการเรียน ไม่มีเด็กคนใดสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านหากปราศจากการคิด"¹

หนังสือประเภทสารคดีจึงเป็นหนังสือที่สมควรแนะนำให้นักเรียนอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในวัยรุ่น เพราะจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และสมรรถภาพทางสมองของนักเรียน สิทธา พิณีจวบกุล กล่าวถึงหนังสือประเภทสารคดีนี้ว่า "หนังสือสารคดีในสมัยปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างมากมาย หลากหลาย การค้นคว้าศึกษาเพื่อนำมาเขียนก็ถูกหลักวิชาตามสมควร นับเป็นวรรณกรรมปัจจุบันที่มีคุณค่าสมควรเลือกเฟ้นมาศึกษาในมหาวิทยาลัย"²

ความหมายของสารคดี

คำว่าสารคดี ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Non - Fiction และ Feature กล่าวคือ

- Non - fiction แปลว่าไม่ใช่เรื่องสมมุติ เป็นเรื่องมีสาระ มีคุณค่าทางสติปัญญา เป็นเรื่องทางวิชาการเป็นพื้น
- Feature ใช้ในวงการหนังสือพิมพ์ หมายถึงบทความเด่น (Feature Article) ซึ่งในทางภาษาไทยก็เรียกว่าสารคดีเหมือนกัน มีชื่อเรียกว่าสารคดีสำหรับหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร³

ดังนั้น คำว่าสารคดีในภาษาไทยจึงตรงกับภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ โดยนัยกว้างตรงกับ Non - Fiction และโดยนัยแคบตรงกับ Feature

¹ Arthur W. Schoeller, "Reading Help Pupils think to Learn," The Instructor 5 (January 1973), p.55.

² สิทธา พิณีจวบกุล, "รายงานการอภิปรายเรื่องอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อคนรุ่นใหม่," วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 4(1) (กรกฎาคม-กันยายน 2521), หน้า 64.

³ เจือ สตะเวทิน, หลักการเขียนร้อยแก้ว (กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์, 2517), หน้า 7.

กุหลาบ มัลลิกะมาส กล่าวว่า "วรรณกรรมประเภทสารคดี หมายถึงวรรณกรรมที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น เช่น ประเภทประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชีวประวัติ และอัตชีวประวัติ อนุทินการเมือง สังคมอนุทิน บทสัมภาษณ์ ฯลฯ สารคดีทางวิชาการต่างๆอาจนับเนื่องเข้ากับลักษณะนี้ได้"¹

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า "สารคดีหมายถึงงานเขียนหรือวรรณกรรมที่ผู้แต่งเจตนาให้ความรู้เป็นเบื้องต้น ความเพลิดเพลินเป็นเบื้องหลัง และไม่เน้นเอกสารหรือหนังสือที่เขียนเพื่อวิทยากรโดยตรงที่ผู้แต่งมีความจำนงเรียบเรียงขึ้นเพื่อประโยชน์แก่คนในวงวิชาชีพของตนยิ่งกว่าจะมีเจตนาอย่างอื่น"²

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน กล่าวถึงการเขียนสารคดีว่า "การเขียนสารคดีมีลักษณะคล้ายบทความมาก แตต่างกันตรงที่ว่าสารคดีนั้นนอกจากต้องอาศัยความรู้เป็นหลักแล้ว ยังต้องให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านด้วย"³

กล่าวได้ว่าวรรณกรรมประเภทสารคดีนั้นเป็นวรรณกรรมที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริงให้ผู้อ่านได้รับความรู้เป็นหลัก และได้รับความเพลิดเพลินในการอ่าน จึงสรุปหน้าที่ของวรรณกรรมประเภทสารคดีได้ดังนี้

1. ต้องเสนอเรื่องราว
2. ชักนำความคิดของผู้อ่าน
3. ให้ความบันเทิงชวนอ่าน

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส, ความหมายและขอบเขตของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2516) หน้า 9.

²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวใจของวรรณคดีไทย," ชุมนุมบทความทางวิชาการวรรณคดี, หน้า 56.

³ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, การเขียนภาคปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2518), หน้า 56.

ชนิดของสารคดี

ถึงกล่าวมาแล้วว่าหนังสือประเภทสารคดีมีลักษณะเป็นวรรณกรรมที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริงและให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ดังนั้นการเขียนประเภทใดที่มีลักษณะดังกล่าวมานี้ ก็จัดได้ว่าเป็นสารคดี ก็จะกล่าวถึงชนิดของสารคดีดังต่อไปนี้

เจือ สตะเวทิน กล่าวว่า ชนิดของสารคดีมีดังต่อไปนี้

1. เรียงความ (Essay)
2. บทความ (Article)
3. สารคดีสำหรับหนังสือพิมพ์ (Feature)
4. จดหมายเหตุความทรงจำ (Memoire)
5. จดหมายหรือพระราชหัตถเลขา (Letter)
6. อนุทิน (Diary)
7. คำบรรยายหรือปาฐกถา (Lecture)
8. คอลัมน์ประจำของหนังสือพิมพ์¹

ประจักษ์ ประภาพิตทยากร กล่าวว่าชนิดของสารคดีไว้ในหนังสือ ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีและวรรณกรรมเอกของไทยดังนี้

...สารคดี (Non - fiction) จะเห็นว่ามีรูปแบบดังนี้

1. ความเรียง (Essay) เช่น เรื่องคิดใคร่เมื่อโกนหนวด ของ สตรีโยธโกเศศ เรื่องเมื่อหัวถึงหมอน ของ เปลื้อง ณ นคร
2. สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) เช่น เรื่องเที่ยวอินเดียนของ คุชฎีมาลา
3. สารคดีชีวประวัติ (Biography) เช่น ประวัติบุคคลสำคัญของ สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานาภาพ
4. สารคดีวิชาการ เช่น เรื่องฝรั่งศักดิ์นา ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

¹เจือ สตะเวทิน, หลักการเขียนร้อยแก้ว, หน้า 7.

5. สารคดีเบื้องหลังข่าว (Secondary news story) เช่น เรื่องบันทึกการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ของ พลโทประยูร ภมรมนตรี
6. บทความ (Article) จะเป็นบทความความรู้ความคิดเห็น เนื้อความคึกซึ่งปรากฏทั่วไปในหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ
7. อนุทิน (Diary) เป็นการบันทึกประจำวัน ของไทยเรานั้นน้อย
8. จดหมายเหตุ (Archives) เช่น เรื่องจดหมายเหตุของลาลูแบร์ จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี (โบราณเรียกจดหมายเหตุว่า ปุ้ม)¹

กุหลาบ มลลิกะมาส กล่าวถึงชนิดของสารคดีไว้ในหนังสือวรรณกรรมไทยดังนี้

...อาจแยกประเภทย่อยของสารคดีลงไปได้ดังนี้

1. บทความในหนังสือพิมพ์ เช่น บทบรรณาธิการ หรือบทความที่ให้ความรู้ความคิดตามหลักฐานที่เป็นจริง
2. สารคดีวิชาการ เป็นประเภทตำราตามสาขาวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ หรือไม่ถึงขั้นตำรับตำรา แต่เป็นจำพวกอ่านประกอบเพื่อความรู้เพิ่มเติม เช่น พม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
3. ท่องเที่ยว กล่าวถึงการไปยังต่างแดน ให้ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับถิ่นเหล่านั้น
4. ชีวิตประวัติ มีทั้งชีวประวัติและอัตชีวประวัติ
5. ความทรงจำ จดหมายเหตุ บันทึก
 - จดหมายเหตุ มักเป็นเรื่องราชการ หรือ กึ่งราชการ
 - ความทรงจำ มักเป็นเรื่องเอกชน
 - บันทึก (Memoir) เอกชนบันทึกระหว่างปฏิบัติงานสำคัญ เกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก เขียนขึ้นไว้เป็นหลักฐานประกอบเรื่องสำคัญ
6. อนุทิน (Diary) การจดบันทึกประจำวัน
7. จดหมายเหตุ จดหมายเหตุตอบเชิงวิชาการ ให้ความรู้เรื่องต่างๆหลายสาขา เช่น สาส์นสมเด็จพระเจ้า
8. คติธรรม

¹ ประจักษ์ ประกายพิทยากร, ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีและวรรณกรรมเอกของไทย (กรุงเทพฯ: ชินอักษรการพิมพ์, 2522), หน้า 280.

9. บทวิจารณ์ต่างๆที่มีหลักเกณฑ์ทางวิชาการอยู่ด้วย ไม่ใช่เป็นแค่เรื่อง
ตีชมนันตามธรรมดา

10. บทสัมภาษณ์ คือข้อความที่เขียนจากการสัมภาษณ์บุคคล และมี
เนื้อเรื่องเป็นสาระ เป็นประโยชน์

11. บทอภิปราย ปาฐกถา¹

หลักการพิจารณาหนังสือประเภทสารคดี

การพิจารณาหนังสือแต่ละประเภท ควรพิจารณาตามลักษณะเนื้อหา และหน้าที่
ของหนังสือชนิดนั้นๆ หนังสือประเภทสารคดีเป็นหนังสือที่มุ่งให้ความรู้เป็นหลัก นอกจากนี้
ยังมุ่งให้ความเพลิดเพลิน การพิจารณาหนังสือประเภทนี้จึงต้องมุ่งพิจารณาเนื้อหาสาระของ
หนังสือ นอกจากนี้สิ่งที่ต้องพิจารณานอกเหนือจากเนื้อหาสาระก็คือวิธีเขียนหนังสือว่ามีลีลา
การเขียนที่ทำให้เกิดความน่าอ่าน และความสนุกเพลิดเพลินเพียงใด

เจือ สตะเวทิน กล่าวถึงหลักการพิจารณาหนังสือสารคดีไว้ในวรรณคดีวิจารณ์
ดังนี้

1. ต้องถือความถูกต้องตามหลักวิชาเป็นสำคัญอันดับหนึ่ง
2. ต้องถือการแบ่งหมวดหมู่หรือบทตอนให้เข้าใจง่ายเป็นอันดับรอง
3. ความงามทางภาษามีความสำคัญน้อยกว่าความสมบูรณ์ของเนื้อหา
แต่ถ้ามีสุนทรียภาพทางภาษาคงยิ่งดี²

รัฐจวน อินทร์กำแหง กล่าวถึงหลักการพิจารณาหนังสือประเภทสารคดีไว้ดังนี้

1. เนื้อหาสาระมีแกนสาร ความยากง่ายพอเหมาะแก่วัย
2. วิธีเขียนไม่ซับซ้อน ชวนอ่าน เข้าใจง่าย เร่าอารมณ์ให้ติดตาม

¹ กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณกรรมไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2519), หน้า 176.

² เจือ สตะเวทิน, วรรณคดีวิจารณ์ (กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์, 2519),
หน้า 172.

3. ส่วนภาษาสั้น กระต๊าก สละสลวย คมคาย ไหลสและอารมณ์
 แฝงอ่าน ไม่ใช่ศัพท์เฉพาะวิชาเกินความจำเป็นจริงๆ

4. มีส่วนประกอบสำคัญเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความรู้ใดสะดวก
 เช่นอภิธานศัพท์ ดัชนี ภาพประกอบตามความจำเป็นของเนื้อเรื่อง จะทำ
 ให้เรื่องเป็นที่สะดุดตาและน่าสนใจยิ่งขึ้น

สิ่งที่พึงพิจารณาเป็นพิเศษคือ วิธีเขียนที่มีลีลาอ่าน มีชีวิต มีความ
 เคลื่อนไหวทำให้เรื่องวิชาการที่คยาก หนัก นั้นชวนอ่านและเข้าใจง่ายและ
 ไม่เกิดความรังเกียจที่จะอ่านหนังสือสารคดีหรือวิชาการนั้นๆ และข้อที่สำคัญ
 ที่สุดก็คือเนื้อหาสาระนั้นถูกต้อง

Geneva Hanny Pigrim and Mariana K. McAllister กล่าวว่าการ
 วิเคราะห์และประเมินค่าสารคดีจะต้องพิจารณาเนื้อหาของหนังสือว่ามีหลักฐาน ความถูก
 ต้องเที่ยงตรง ความทันสมัย และไม่มอดคิต โดยตรวจสอบสิ่งต่างๆดังกล่าวได้จาก หน้า
 ชื่อเรื่องของหนังสือ ประการต่อไปควรพิจารณาวัตถุประสงค์ ขอบเขต ระดับของหนังสือ
 และความคิดเห็นของผู้เขียน จากหน้าปกใน หน้าคำนำ หรือคำแนะนำ นอกจากนี้ควร
 ตรวจสอบการเรียงลำดับของเนื้อหาว่าครอบคลุมรายวิชาที่ต้องการหรือไม่ หนังสือดังกล่าว
 มีความน่าอ่านเพียงไร และประการสุดท้ายควรพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ เช่น ครอบคลุม
 คำอธิบาย ตาราง แผนภูมิ หรือแผนภาพต่างๆว่ามีเพียงพอหรือไม่ และทำให้เข้าใจ
 เนื้อหาเพียงไร²

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ.2518 ยุพา โสติเกียรติ ทำการวิจัยเรื่อง "ความนิยมอ่านวรรณกรรม

1 รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2517), หน้า 114.

² Geneva Hanny Pigrim and Mariana K. McAllister, Books,
Young People, and Reading Guidance, Second Edition, (New York:
Harper & Row, 1968), pp. 134-136.

ร่วมสมัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อศึกษาความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย ประเภทต่างๆของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทำการวิจัยจากนักเรียนชาย 324 คน นักเรียนหญิง 264 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำการวิจัยด้วยการสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย ประเภทนวนิยาย บทความ สารคดี บทร้อยกรองและกวีนิพนธ์ โดยศึกษาว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความนิยมอ่านหนังสือประเภทต่างๆเหมือนกันหรือแตกต่างกัน เพื่อจะได้ทราบถึงความ ต้องการอ่านหนังสือของนักเรียนในระดับนี้

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งนักเรียนชายและหญิงต่างนิยมอ่านวรรณกรรมต่างๆ ทุกประเภท นักเรียนชายชอบอ่านวรรณกรรมประเภทบทความ สารคดี เรื่องเกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ การเมือง มากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงชอบอ่านวรรณกรรม ประเภทนวนิยาย เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง และกวีนิพนธ์มากกว่านักเรียนชาย และสำคัญเฉพาะในกลุ่มชายหรือหญิงโดยดูความแตกต่าง กันตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ความนิยมใกล้เคียงกัน แตกต่างกันที่ลำดับความชอบ มากน้อยเท่านั้น นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่านักเรียนต้องการให้นำวรรณกรรมร่วมสมัย มาบรรจุในหลักสูตรการเรียน

พ.ศ.2519 อมรา เทศกรณ ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คุณค่าของ หนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลา ประเภทนวนิยาย 3 เรื่อง ได้แก่ เนื้อหา แนวความคิด โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร อารมณ์และบรรยากาศของเรื่อง ค่านทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต การเมือง สังคม และอุคมคติ ค่านศิลปะการแต่ง กลวิธีการดำเนินเรื่อง การเลือกใช้ถ้อยคำ ทำการวิจัย ด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากครู 30 คน และนักเรียน 300 คน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า "หุ่ยมหาราช" เหมาะสมเป็น หนังสืออ่านนอกเวลาที่สุด ส่วนนักเรียนเห็นว่า "กองทัพธรรม" เป็นเรื่องที่มีคุณค่ามากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือที่ให้คติธรรมคำสอน และแนวทางในการดำเนินชีวิต เกี่ยวกับความต้องการในการใช้หนังสือประเภทใดเป็นหนังสืออ่านนอกเวลานั้น ครูต้องการ

ให้ใช้หนังสือประเภทสารคดีเป็นหนังสืออ่านนอกเวลา ส่วนนักเรียนต้องการให้ใช้หนังสือประเภทเรื่องสั้นเป็นหนังสืออ่านนอกเวลา

พ.ศ.2521 ยุพดี ฤทธิสิทธิ์ ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คุณภาพของเรื่องสั้นที่ใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทเรื่องสั้น ในคานงค์ประกอบ ได้แก่ เนื้อหา โครงเรื่อง แนวคิด ฉาก ตัวละคร บทสนทนา อารมณ์ และบรรยากาศของเรื่อง คำนึงถึงของผู้แต่งเกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ จิตวิทยา วัฒนธรรม อุดมคติ ค่านิยม การเขียน ท่วงทำนองการเขียน กลวิธีในการดำเนินเรื่อง ส่วนภาษา ศิลปะการใช้ถ้อยคำ ทำการวิจัยด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจำนวน 20 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 200 คน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า "ตึกกรอสส์" เหมาะสมให้นักเรียนโปรแกรม 1 หรือ ก วิทยาศาสตร์อ่านมากที่สุด "ข้าวเอยข้าวโพค" เหมาะสมให้นักเรียนโปรแกรม 2 หรือ ข ศิลป-คดี อ่านมากที่สุด "เห็ดเพาะ" เหมาะสมให้นักเรียนโปรแกรม 3 หรือ ค อ่านมากที่สุด ส่วนนักเรียนเห็นว่าเรื่อง "ตึกกรอสส์" เป็นเรื่องที่มีคุณค่ามากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าจำนวนเรื่องสั้นในหนังสืออ่านนอกเวลามีพอเหมาะแล้ว และนักเรียนชอบเรื่องสั้นที่ให้อ่านเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง นอกจากนี้ครูและนักเรียนยังมีความต้องการให้ใช้หนังสือประเภทเรื่องสั้นเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาเช่นเดียวกัน

พ.ศ.2522 สุนทรี มีพร้อม ทำการวิจัยเรื่อง "วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด" ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร การทำการวิเคราะห์วิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หนังสือด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด ในปี พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นหนังสือประเภทสารคดี 4 เล่ม และประเภทบันเทิงคดี 13 เล่ม

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า หนังสือประเภทสารคดีเป็นหนังสือที่ส่งเสริมทางด้าน

สติปัญญา และเนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือทั้ง 4 เล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นไทย ซึ่งผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กได้สำนึกในความเป็นไทย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้อ่านภูมิใจในชาติกำเนิดของตน การเสนอเรื่องให้ความรู้เป็นส่วนใหญ่ แต่ในขณะที่เดียวกันเด็กจะได้รับความเพลิดเพลินไปด้วย ส่วนหนังสือบันเทิงคดีที่นำมาวิเคราะห์เป็นหนังสือที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กและขณะเดียวกันก็ให้ความรู้และเสริมสร้างศีลธรรมอันดี

พ.ศ.2524 อัมพร ทองใบ ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทนวนิยายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" เพื่อวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทนวนิยายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านลักษณะการประพันธ์ คำนประเพื่อปัญญา และด้านลักษณะรูปเล่ม ตลอดจนคุณภาพของการพิมพ์และเพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย บัญชา และอุปสรรคในการใช้หนังสืออ่านประกอบตลอดจนขอเสนอแนะต่างๆ ผู้วิจัยทำการวิจัยด้วยการสร้างเกณฑ์วิเคราะห์หนังสือเพื่อใช้วิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรครูจำนวน 100 คน ตอนนวนิยาย 1 เรื่อง

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูมีความเห็นว่าหนังสือประเภทเรื่องสั้นเหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนนวนิยายจะให้คุณค่าทางด้านความเพลิดเพลินแก่นักเรียนมาก และปัญหาที่ครูประสบในการให้นักเรียนอ่านหนังสืออ่านประกอบ คือนักเรียนขาดความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ จากการวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทนวนิยายในด้าน การประพันธ์ คำนประเพื่อปัญญา และด้านรูปเล่มและคุณภาพของการพิมพ์นั้น นวนิยายที่มีคุณค่าเฉลี่ยในด้านกรประพันธ์มากที่สุดคือเรื่อง นิกกับพิม แคววัน แมงมุมเพื่อนรัก และนวนิยายทั้ง 5 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์คือเรื่อง นิกกับพิม แคววัน แมงมุมเพื่อนรัก อมิลยอคนักสืบ และพลายมลิวัลดี มีค่าเฉลี่ยด้านรูปเล่มและคุณภาพของการพิมพ์ระดับปานกลาง